

підготовки фахівця і навчання повинне будуватися так, щоб стимулювати майбутнього спеціаліста до фундаментальної самоосвіти. Якщо розглядати формування компетентності майбутнього фахівця зі спеціальності «Технології харчування» в рамках системи вузівської освіти, то для підвищення якості освіти вважаємо доцільним в навчальному плані підготовки бакалаврів збільшити число годин на вивчення дисциплін хімічного спрямування, фізики, вищої математики та інших фундаментальних дисциплін.

НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВА ПРАКТИКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ГАЛУЗІ ЗНАТЬ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»

*І.І. Карташова, К.І. Ковальова
м. Херсон, Україна*

Необхідною складовою при підготовці студентів напряму підготовки «Біологія*», «Географія*» є проведення навчально-польових практик, що мають на меті закріпити набуті студентами теоретичні знання та сформувати відповідні професійні уміння. Навчання в природних умовах дає можливість майбутньому фахівцю відкрити чимало тайн природи, які він не бачив ніколи.

Навчально-польова практика належить до дослідницько-практичної діяльності, а тому має важливе значення в професійній підготовці студентів. Під час її проведення враховується ряд дидактичних принципів: інтегрованості навчального процесу, науковості, зв'язку із життям, системності і послідовності, свідомості і активності, наочності, міцності засвоєння знань, доступності.

Діяльність породжується потребами й спрямована на пізнання та перетворення зовнішнього світу й самої людини. Ця діяльність у контексті професійної підготовки майбутніх спеціалістів буде ефективною, коли відбуватиметься свідоме поєднання студентами змісту компетентності, якими вони оволодівають у процесі як репродуктивної, так і творчої навчальної діяльності, і формами опанування знань у ціле, коли буде відібрана стратегія перетворення змісту компетентності в особистісне надбання. Це відбувається завдяки перетворенню наявних знань та умінь, їх розширенню і поглибленню новими знаннями і вміннями, здобутими при взаємодії з об'єктом і змістом пізнавальної предметної компетентності [1, С.50]. Пізнавальна діяльність студентів повинна будуватися на мотиваційній орієнтованості та спрямованості діяльності особистості.

Навчально-польова практика є однією із форм залучення студентів до вмотивованої пізнавальної діяльності, в якій розвиваються їхні професійні знання, вміння та навички. Вона спрямована на стимулювання їхнього професійного самовиховання, розвиток ініціативи, формування особистісного стилю пізнавальної діяльності з урахуванням особливостей особистості та рівня підготовки, що сприяє становленню професійної зрілості особистості студентів.

Навчальний процес для студентів 1-3 курсів напрямів підготовки «Біологія*», «Географія*» закінчується проведенням літніх навчально-польових практик, під час проведення яких студенти-біологи в умовах живої природи засвоюють матеріал про біорізноманіття рослинних асоціацій, угруповань безхребетних, вчать їх виділяти за окремими біотопами із врахуванням геоморфологічної особливості конкретної природної екосистеми. Студенти-географи протягом комплексної навчально-польової практики з фізико-географічних дисциплін закріплюють теоретичні знання та набувають практичних навичок з геології, геоморфології, картографії, гідрології, метеорології тощо.

Під час залучення до різноманітних форм дослідницької діяльності, однією з яких виступає навчально-польова практика, студенти виробляють навички наукового пошуку і підбору необхідних даних, їх систематизації, здійснюють аналіз і приймають конкретні рішення щодо вирішення професійних завдань [2, С.49].

Окрім організації дослідницької діяльності студенти беруть участь у навчальних екскурсіях. Через екскурсійний метод дослідження реалізується спостереження як один із

важливих методів наукового пізнання. Спостереження сприяють розвитку в студентів таких прийомів мислення як аналіз, синтез, порівняння і узагальнення.

Протягом екскурсії студенти вивчають різні форми рельєфу, гірські породи і мінерали, навчаються орієнтуватись на місцевості та вести спостереження за погодою, досліджують біоценози степової зони, луків, водойм, полів, їх динаміку, взаємовідносини між членами біоценозів. Крім того, студенти-біологи отримують навички флористичної роботи, оволодівають технікою збирання рослин у природі та способами їх засушування, набувають навички морфологічного аналізу рослин, вчать самостійно визначати рослини за допомогою визначників. Студенти-географи набувають навичок збирати зразки мінералів і гірських порід, визначати їх, робити окомірну зйомку місцевості, визначати типи ґрунтів за ґрунтовим профілем тощо.

Екскурсії, порівняно з аудиторним теоретичним вивченням курсу, дозволяють значно глибше й повніше визначати різноманітність явищ і об'єктів природи, розібратися в цій різноманітності, встановити зв'язки організмів один з одним та умовами середовища.

Значною мірою ґрунтовому засвоєнню природничих знань сприяє використання порівняльного аналізу об'єктів та явищ природи, що є стимулом до осмисленої пізнавальної діяльності. Шляхом порівняння можна аналізувати й синтезувати, здійснювати індукцію і дедукцію, знаходити відмінність між суттєвими і несуттєвими ознаками, властивостями і взаємозв'язками.

Виконання завдань у ході навчально-польової практики буде більш ефективним, якщо при організації своєї роботи студенти керуватимуться принципом системності та послідовності, який спирається на наявний досвід, знання, уявлення і навички. Наприклад, вивчення представників місцевої флори та фауни базується на тих знаннях, які студенти отримали раніше під час практичних і лабораторних занять з відповідних навчальних дисциплін.

У ході навчально-польової практики важливо виробити в студентів уміння розкривати причинно-наслідкові зв'язки між організмами й неживою природою, оскільки їх взаємодія породжує відповідний кругообіг речовин та енергії й, реалізуючись у просторі, призводить до утворення відповідних комплексів.

Таким чином, обов'язковою умовою повноцінного навчання, яке спрямовано на пізнання сутності природних явищ і процесів, виявлення характерних їх властивостей і закономірностей розвитку є наочність, яка краще всього забезпечується під час навчально-польової практики. Коли теоретичні положення науки, здобуті під час вивчення курсу, доповнюються наочними уявленнями про об'єкти і явища, то вони стають більш зрозумілими. Сформовані при цьому природничі поняття становлять обов'язковий компонент свідомих і міцних знань. Навчально-польова практика забезпечує формування активних якостей особистості, що відображають її професійну компетентність, творчу професійну самореалізацію.

Література

1. Астахова Л.Є. Роль навчально-польової практики у формуванні природознавчих компетентностей у майбутніх вчителів початкових класів / Л.Астахова, Г.Муж // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. педагогічні науки. – Житомир, 2008. – С.49-52
2. Надворний В.Г. Роль польових практик із курсу ботаніки та зоології у підготовці висококваліфікованого вчителя біології / В.Надворний // Роль ботанічних садів у формуванні наукового світогляду майбутніх біологів. – Полтава, 2001. – С. 49-50.